

RENOVATIE DE GLOBE & SONNEVANCK ONTWERPVISIE

INHOUD

INLEIDING	1
HERSTELLEN KERNWAARDEN	2
HET NIEUWE HART VAN DE SCHOOL	4
INRICHTING VAN HET HART	6
EEN NIEUWE HOOFDENTREE	8
AANPASSINGEN INTERIEUR BESTAANDE COMPLEX	10
KLEURGEBRUIK	13
INTEGRATIE INSTALLATIES	18
BUITENRUIMTE	19

INLEIDING

INTRODUCTIE

Aan de Zwartewaalstraat in Rotterdam-Charlois staat een bijzonder scholencomplex dat al bijna een eeuw lang het ritme van de wijk bepaalt. Het complex, gerealiseerd tussen 1928-1930 is ontworpen door J. Poot jr., W. Dahlen en Ad van der Steur, is een markant voorbeeld van het Zakelijk Expressionisme: een ambachtelijke baksteen architectuur, een duidelijke structuur en afleesbare symboliek. De zeven afzonderlijke scholen die destijds in het complex werden ondergebracht, weerspiegelen de maatschappelijke idealen van hun tijd – collectieve orde, individualiteit en gemeenschapszin. Het is hierom ook niet gek dat het scholencomplex in 2007 is bestempeld als rijksmonument.

Vandaag kijken wij opnieuw naar datzelfde gebouw, maar vanuit de vraag wat het in deze eeuw kan betekenen en hoe de oorspronkelijke functie kan worden behouden. De Openbare Basisschool De Globe en de School voor Speciaal Basisonderwijs Sonnevand, beide onderdeel van Stichting BOOR, zullen hier samenkomen onder één dak. Met de veranderde eisen en kwaliteiten van modern onderwijs is een renovatie noodzakelijk. Het doel is een om een nieuwe onderwijsomgeving te creëren die de historische gelaagdheid van het complex respecteert en tegelijk aansluit op hedendaagse pedagogische inzichten.

Onze ontwerpvisie bouwt voort op de restauratievisie van WDJArchitecten. Waar die visie de monumentale waarden van het gebouw zorgvuldig vastgelegd, richten wij ons op de ruimtelijke vertaling ervan: hoe kunnen wij de kwaliteiten van het monument behouden, versterken en inzetten om een gezonde, toekomstbestendige leeromgeving te creëren? De drie kernwaarden die in de restauratievisie centraal staan zijn: herkenbaarheid, gezondheid en complexmatigheid, deze kernwaarden vormen ook ons kompas.

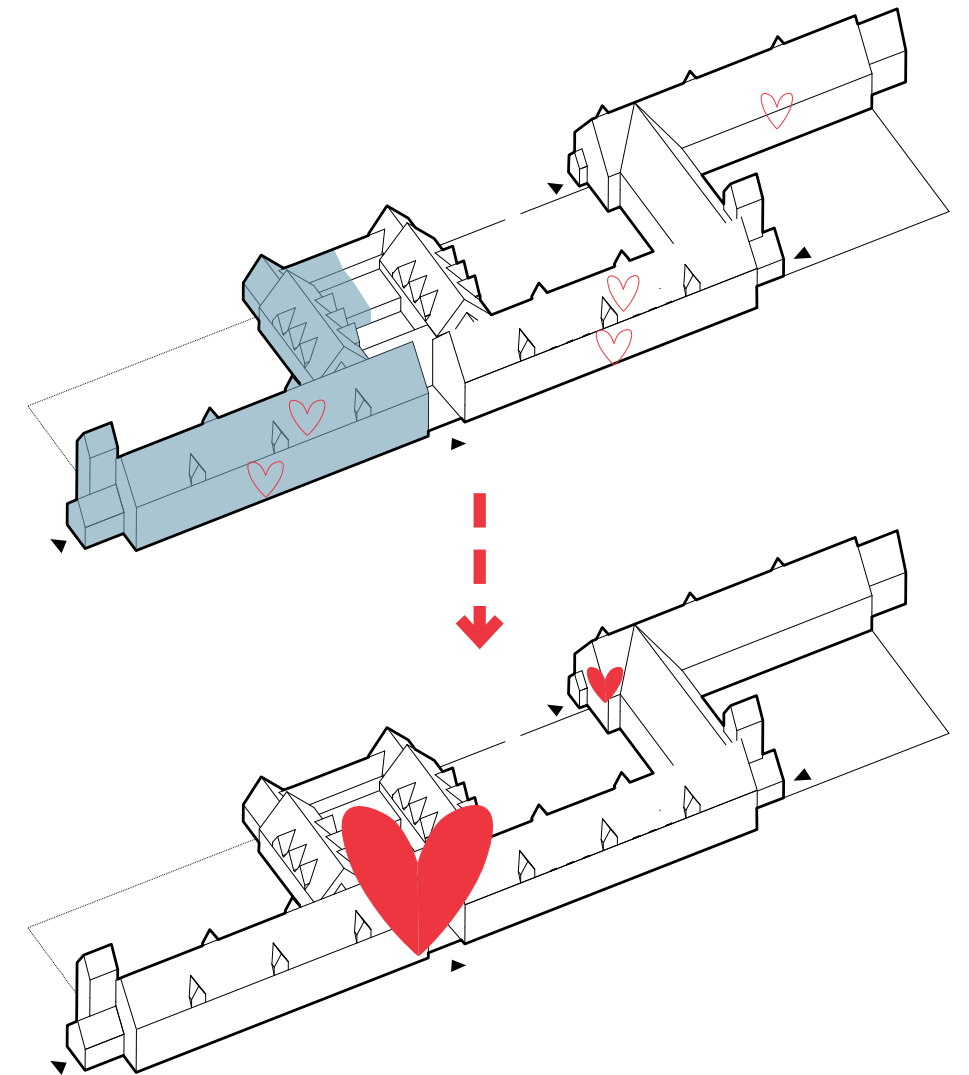
De opgave is dus tweeledig - wij willen het erfgoed beschermen, maar ook activeren. Wij willen restaureren, maar niet reconstrueren. Voor de uitbreiding van het schoolgebouw borduren we dan ook op een eigentijds manier voort op het gedachtegoed van Van der Steur.

Het project is een samenwerking tussen Stichting BOOR, Spring Architecten en WDJArchitecten, met bijdragen van IMd Raadgevende Ingenieurs, Klictet, Merosch, VD. Studio en bbn adviseurs. Samen dragen wij verantwoordelijkheid voor een plan dat niet alleen de fysieke structuur van het gebouw herstelt, maar ook zijn maatschappelijke betekenis in Rotterdam-Zuid.

ONTWERPUITGANGSPUNT

De renovatie van het scholencomplex beslaat twee niveaus - Enerzijds renoveren en herstellen we het bestaande deel en daarnaast voegen we in het midden van een complex een nieuw hart toe dat meegaat in de architectuur van het monument.

Het huidige gebruik laat zien dat het complex overeenkomstig met de symmetrie-as volledig is verdeeld tussen twee gebruikers, SKAR-ateliers en Stichting BOOR. Na de renovatie zal het complex weer in zijn geheel onderdak bieden als onderwijsfunctie. De wens is om straks het complex te laten functioneren als één school. Met ons ontwerp zoeken we dan ook de verbinding tussen deze twee bouwdelen en maken we het complex als geheel herkenbaar.

Bestaande situatie - Tweedeling in gebruik, geen onderlinge functionele samenhang.

Nieuwe situatie - Complex als één school met een centraal hart. Bestaande entrees blijven in gebruik voor kinderdagverblijf, staffbureau en maatschappelijke functie van de zolder.

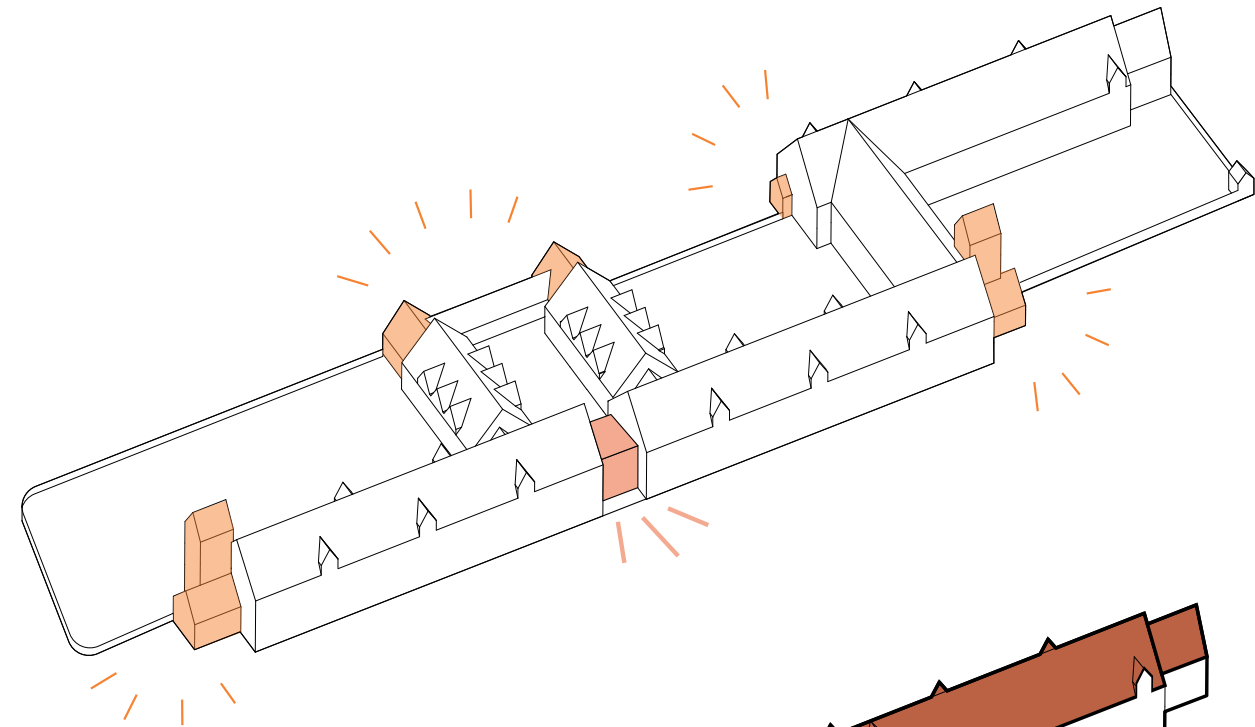
HERSTELLEN KERNWAARDEN

Vanuit de herkenbaarheid van het monument vormen op stedenbouwkundig niveau duidelijke accenten de markering in de wijk. Hetzelfde geldt voor de geleding van de gevel en de eenduidigheid van het daklandschap. Echter is er de loop der tijd veel van die helderheid vervaagd; door toevoegingen, wijzigingen en functionele aanpassingen is de rust van het monument verstoord.

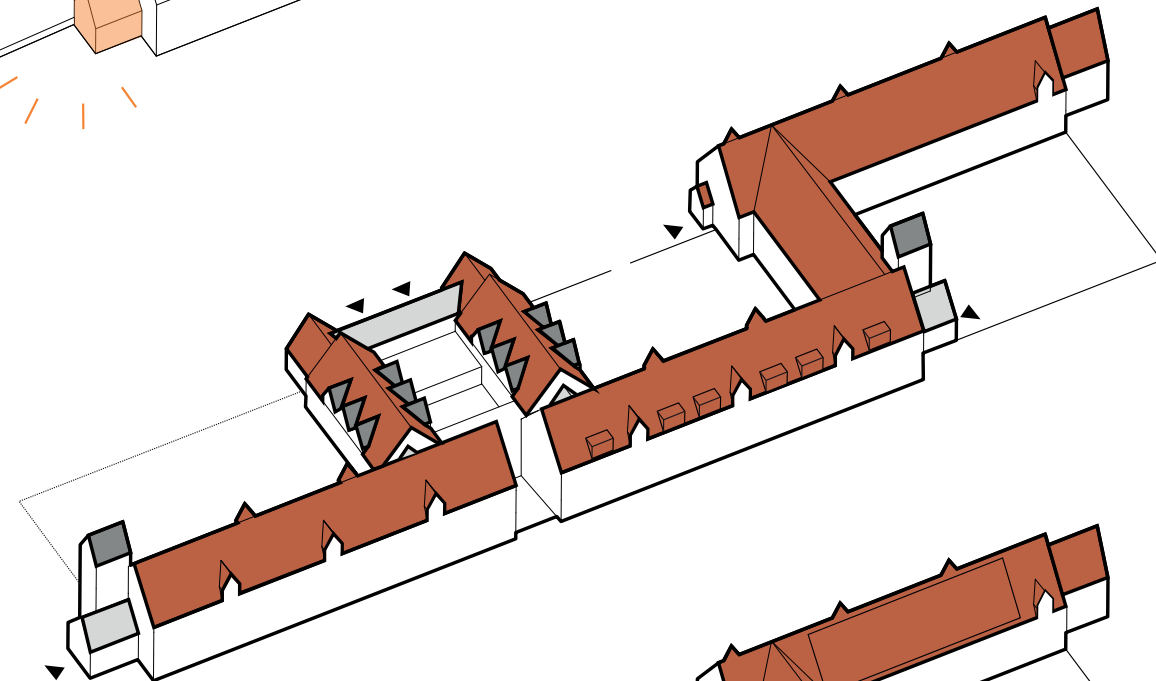
Wij herstellen deze balans stap voor stap. De gevels krijgen hun oorspronkelijke samenhang terug, met het kenmerkende ritme van raamopeningen en het spel van baksteen en licht.

Het dakenlandschap wat in de loop der jaren is vertroebeld door de verschillende aanpassingen wordt hersteld. Toevoegingen die noodzakelijk zijn in het dak vanuit de huidige eisen worden zorgvuldig ingepast.

Om er voor te zorgen dat het scholencomplex de komende tientallen jaren kan blijven functioneren als school zorgen we ervoor dat we waar mogelijk voldoen aan de eisen zoals gesteld door Frisse scholen. Daarnaast voegen we een nieuwe entreevolume binnen het gedachtegoed van Van der Steur.

Herkenbare accenten

Bestaand daklandschap, verstoord door latere aanpassingen

Hersteld uniform daklandschap, waarin de eenheid is teruggebracht.

AANPASSINGEN EXTERIEUR

De aanpassingen op het exterieur werken op verschillende schalen. Dit betekent dus onder andere dat we specifieke onderdelen van daklandschap naar ere herstellen maar ook dat we kleinere ingrepen doen in de metselwerk gevels, met name ter plaatse van de nieuwbouw.

GEBOUWSCHIL

Voor de gebouwschil betekent dit dat we ter plaatse van de nieuwbouw enkele sparingen maken in het metselwerk en zo het hart met de school verbinden. Het vrijgekomen metselwerk kunnen we vervolgens hergebruiken om enkele later toegevoegde raamopeningen op te vullen in hetzelfde metselwerkverband. Ook maken we aan de Hoogvlietstraat een nieuwe entree over de symmetrie-as, deze entree wordt net als vele entrees van Van der Steur ontworpen als een boog met veel detail.

DAKLANDSCHAP

We herstellen het beeld van de dakranden en windveren door het boeiboord te schilderen in kleur van het metselwerk, extra detail toe te voegen aan de dakgoot en de windveren te vervangen voor kantpannen. Verder maken in het daklandschap de dakkappen plaats voor nieuwe dakramen in kleur van de pannen. Er komen ook PV-panelen in kleur van het dakvlak en al de dakafwerking die afwijkt van de rode pannen wordt verwijderd en opnieuw van gelijkwaardige rode OVH-pannen voorzien.

Nieuwe aanvulling/ sparingen in het bestaande metselwerk aangegeven

Uitvullen bestaande raamsparing

Bestaande sparing vergroten tbv nieuw raam

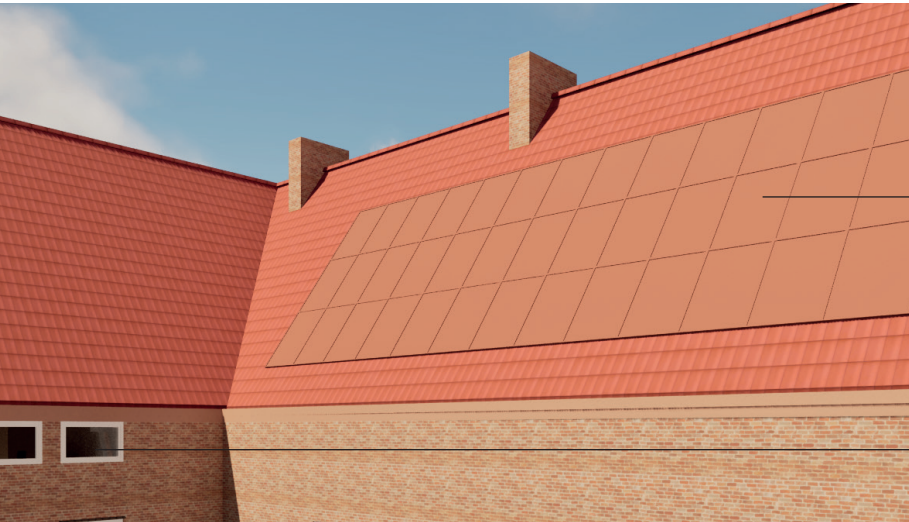

Orginele detail terugbrengen (hoekpan) Later aangebrachte windveren verwijderen.

Tuimelramen in kleur dakvlak

Kleur goot afstemmen op metselwerk. Omtimmering goot voorzien van extra om beter aan te sluiten bij het monument.

Gedetailleerde dakrand in kleur van het metselwerk en dakramen in kleur OVH-pannen

PV-panelen in kleur dakvlak

Nieuwe gevelopening tpv kantoren. Detaillering gelijk aan naastgelgen (later aangebrachte) gevelopeningen.

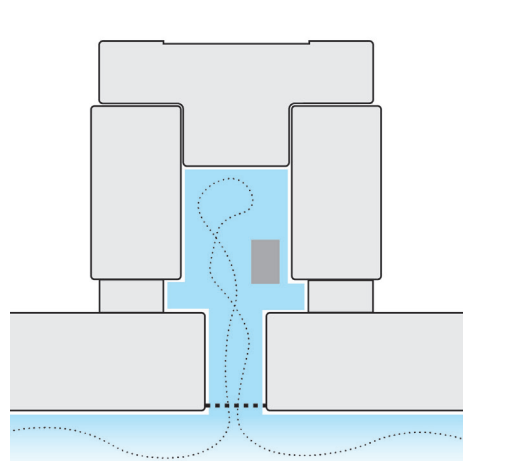
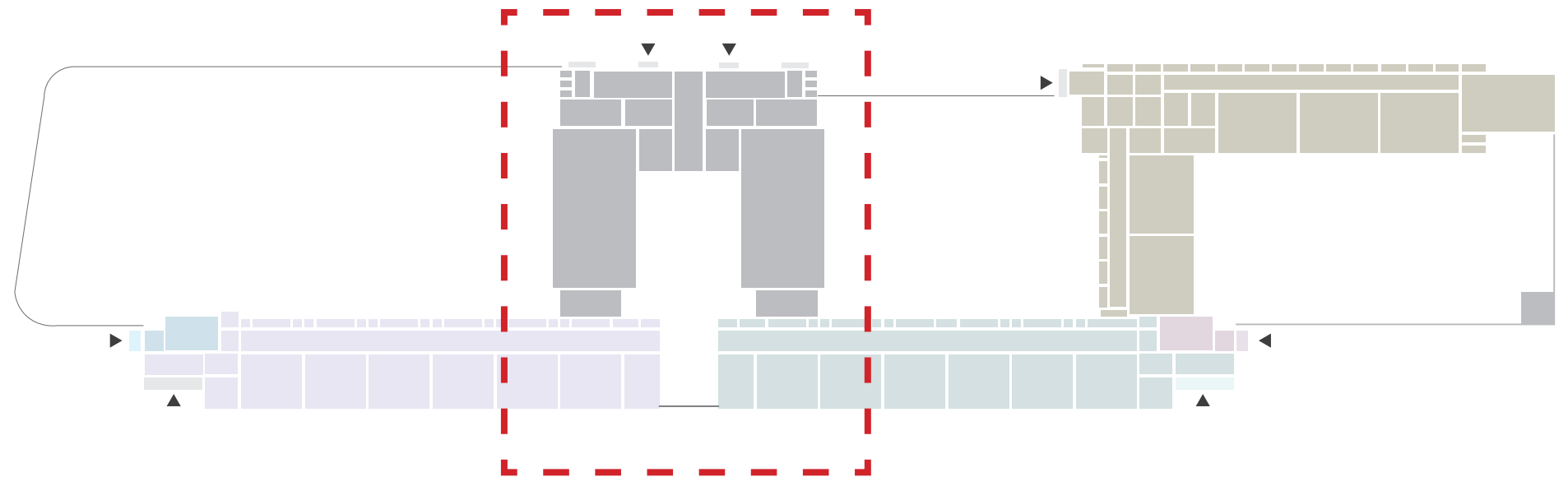
Dakvlak met geïntegreerde pannen in kleur dak

HET NIEUWE HART VAN DE SCHOOL

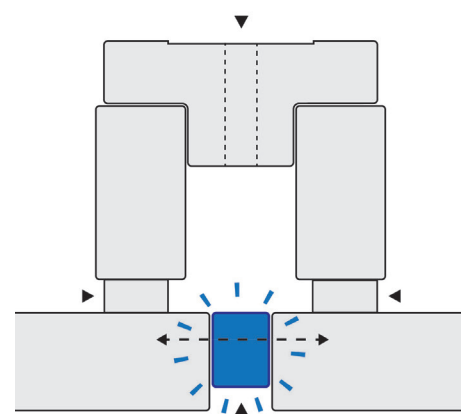
Waar het bestaande complex is opgedeeld in twee vleugels met aparte toegang wordt de tussenruimte van deze twee vleugels de plek van het nieuwe hart van de school. Gedeelde functies van de school zullen direct met dit hart in verbinding staan en de hoofdentree zal een belangrijk onderdeel vormen van dit hart.

Door middel van een nieuw volume tussen de twee kopgevels fungeert dit deel als entree voorziet het een oversteek van de ene naar de ander vleugel. Dankzij deze verbinding wordt de knip in bouwdelen verholpen, dit maakt het mogelijk dat het complex als één school gebruikt kan worden. Het hart is echter meer dan een entree; het is een plek van ontmoeting en oriëntatie waar leerlingen, ouders en docenten elkaar dagelijks kruisen.

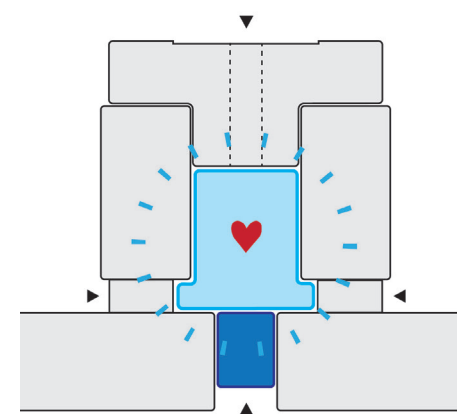
In onderstaande diagrammen wordt beter duidelijk hoe door de toevoeging van het entreevolume een omsloten binnenruimte ontstaat die als spil van het ontwerp de verbinding vormt van het middengebied. Tevens kan deze plek ook buiten school worden ingezet voor activiteiten voor de buurt.

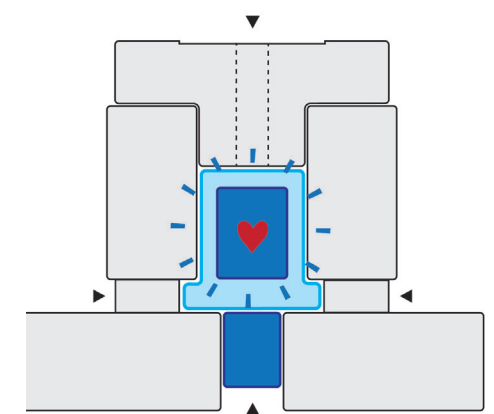
bestaand middengebied: oksel met fietsenstalling en opslag afvalcontainers

toevoeging entreevolume verbindt de twee bouwdelen in lijn met de architectuur van het monument

entreevolume maakt van de binnenplaats een plek

nieuw: programmering binnen- plaats met nieuw volume

VAN PLEK NAAR PLEK

Verdere analyse van de school maakt duidelijke dat de structuur bestaat uit een aaneenschakelijk van plekken. Deze plekken zijn goed afleesbaar door de structuur van ruimtes en de verschillende vloer-, wand- en plafondafwerkingen. De plekken zorgen daarbij voor een duidelijke hiërarchie in de plattegrond zoals te zien is in onderstaande diagram.

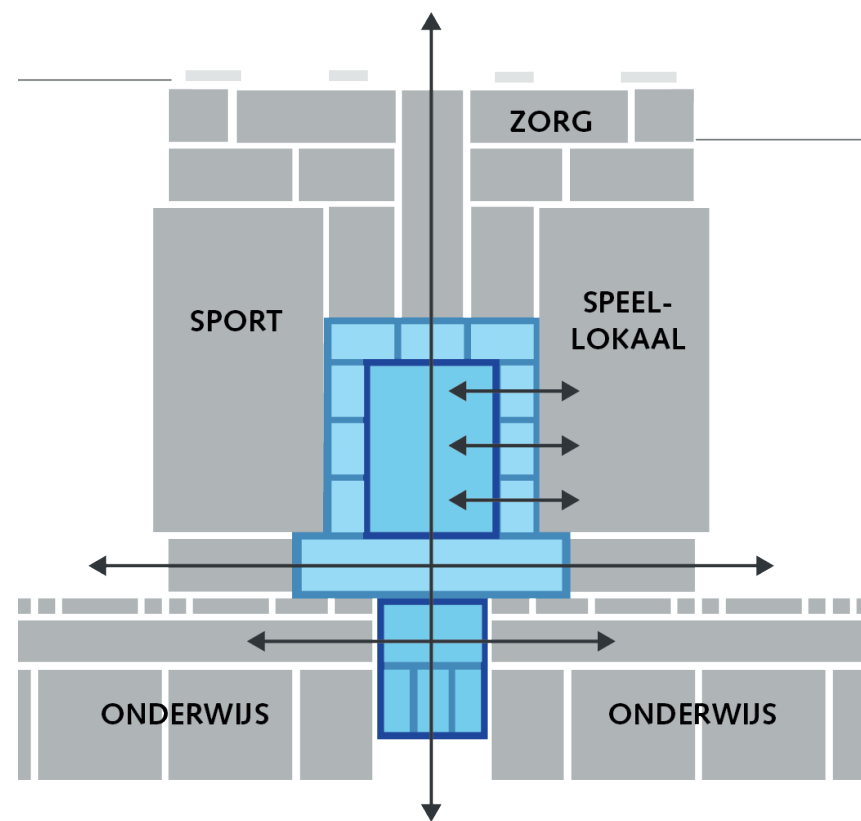
In het middengebied zetten wij dit principe door en maken we verschillende plekken door gebruik te maken van verschillende vloerafwerkingen. Zo ontstaat een ruimte van binnenkomst, ontvangst, ontmoeten, leren en bijvoorbeeld spelen. Op deze manier beweeg je ook in het nieuwe hart van plek naar plek.

Zonering tegelwerk

Plekken als structuur van ruimtes

Het nieuwe hart wordt opgezet vanuit het idee van plekken. Deze plekken zijn afleesbaar in de structuur en afwerkingen

INRICHTING VAN HET HART

Voor het nieuwe hart zijn twee metselwerk volumes in het middengebied gepositioneerd. Het eerste volume dient als entree en knooppunt tussen de linker en rechter vleugel. Het is de plek waar leerlingen iedere ochtend door naar binnen komen en waar gasten zich bij de receptie kunnen melden. In de bijeenkomstruimte kunnen scholieren, medewerkers en ouders elkaar ontmoeten en is er plek voor verschillende activiteiten, zoals bijvoorbeeld voorstellingen of buurtbijeenkomsten.

De twee volumes zijn familie van elkaar en hierom ook op dezelfde manier afgewerkt; zowel het binnen- als het buitenblad zijn van metselwerk zodat ze aansluiten bij het bestaande gebouw. Om de geschiedenis van deze plek als buitenruimte zichtbaar te houden blijft het bestaande metselwerk van de school in deze ruimtes ook in het zicht.

In doorsnede zijn de twee losse volumes duidelijk afleesbaar. Als metselwerk invulling is zowel de binnen- als buitenafwerking uitgewerkt in schoon metselwerk waarbij er in detaillering ook een terugliggende vlakvulling is toegepast.

Hart van de school - centrale ontmoetingsplek

Zicht op nevenentree en multifunctionele ruimte

OVERBRUGGEN HOOGTEVERSCHIL

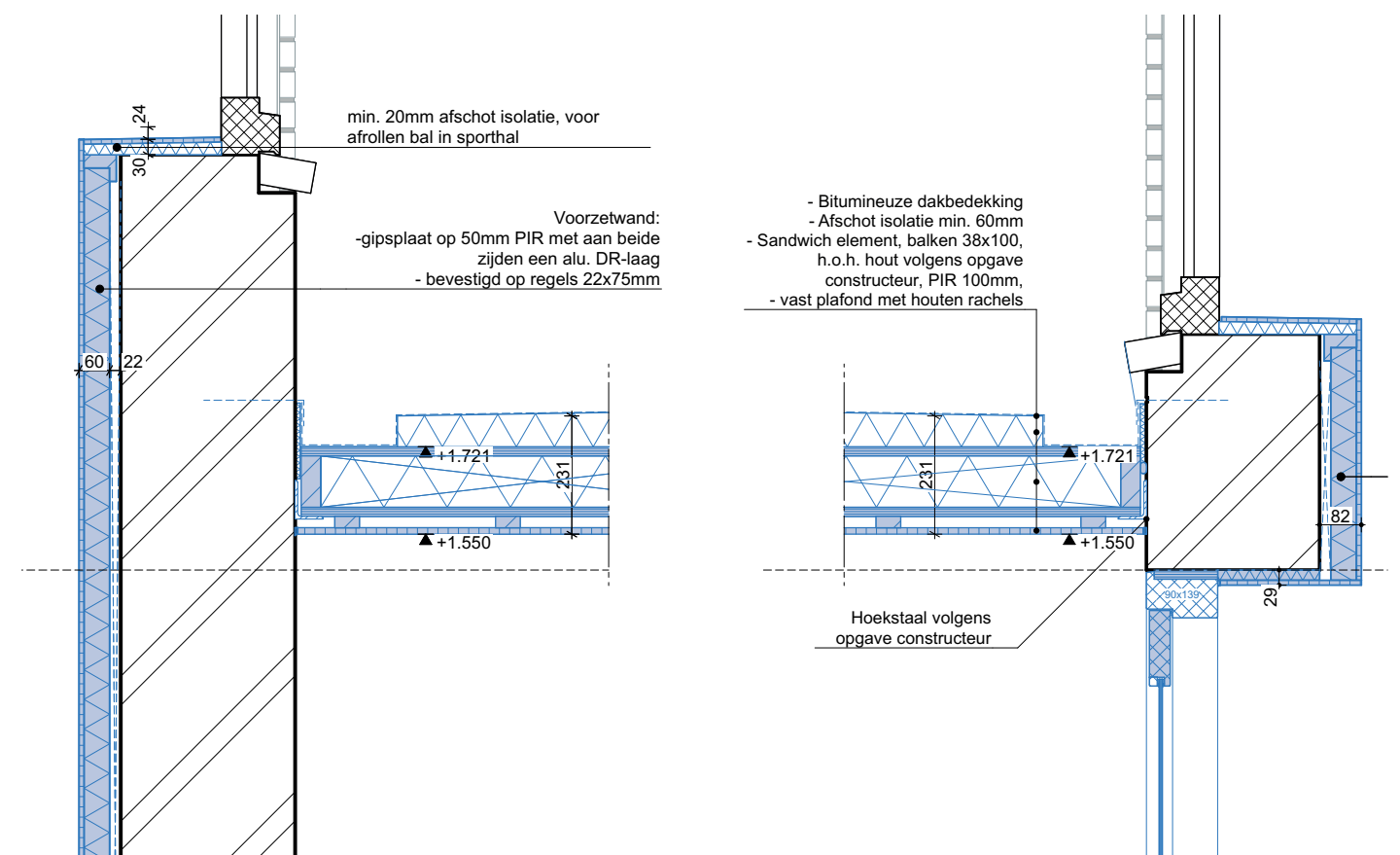
Het hart van de school is ook de plek waar het hoogteverschil overbrugt dient te worden tussen de twee vleugels. Dit wordt echter niet gedaan in het middengebied zelf maar juist binnen de bestaande gebouwen. Op deze manier kom je op één niveau binnen en beweeg je vervolgens een vleugel in om aldaar het eventuele hoogteverschil te overbruggen.

AANSLUITING NIEUWBOUW MET GEVEL

Door het hoogteverschil van de twee vleugels kon er geen goede aansluiting gerealiseerd worden t.p.v. van de goot van beide gymnastiekscholen. Dit is opgelost door rondom het hart een verlaagde zone/ omloop te maken om op die plek de uitbreiding aan te laten sluiten op de bestaande gevel. In de details wordt zichtbaar hoe de aansluiting gemaakt wordt en ook wordt hier door de bestaande raamkozijnen beter duidelijk om wat voor hoogteverschil het gaat.

In de doorsnede is het hoogteverschil tussen de twee vleugels duidelijk zichtbaar.

EEN NIEUWE HOOFDENTREE

Voor het nieuwe entreevolume is in de eerste plaats gekeken naar de restauratievisie. Daaruit wordt duidelijk dat bij Van der Steur een entree steeds een verbijzondering van de architectuur is, dat doen wij hierom ook. In de materialisatie gaat het nieuwe entreevolume mee in de architectuur van Van der Steur, maar is daarnaast ook meer transparant door de grotere gevelopeningen. Dit versterkt de verbinding met de wijk.

De gevelopeningen zijn meer verticaal en accentueren hiermee de hoogte zoals Van der Steur deze ook toepaste bij zijn entrees. De nieuwe architectuur onderscheidt zich in tijd, maar deelt dezelfde houding van aandacht en ambacht. Daarmee ontstaat een natuurlijke dialoog tussen oud en nieuw - een analoge architectuur met eigentijdse details en een verbinding naar het verleden.

Brug tussen de bouwdelen

Nieuw entreevolume

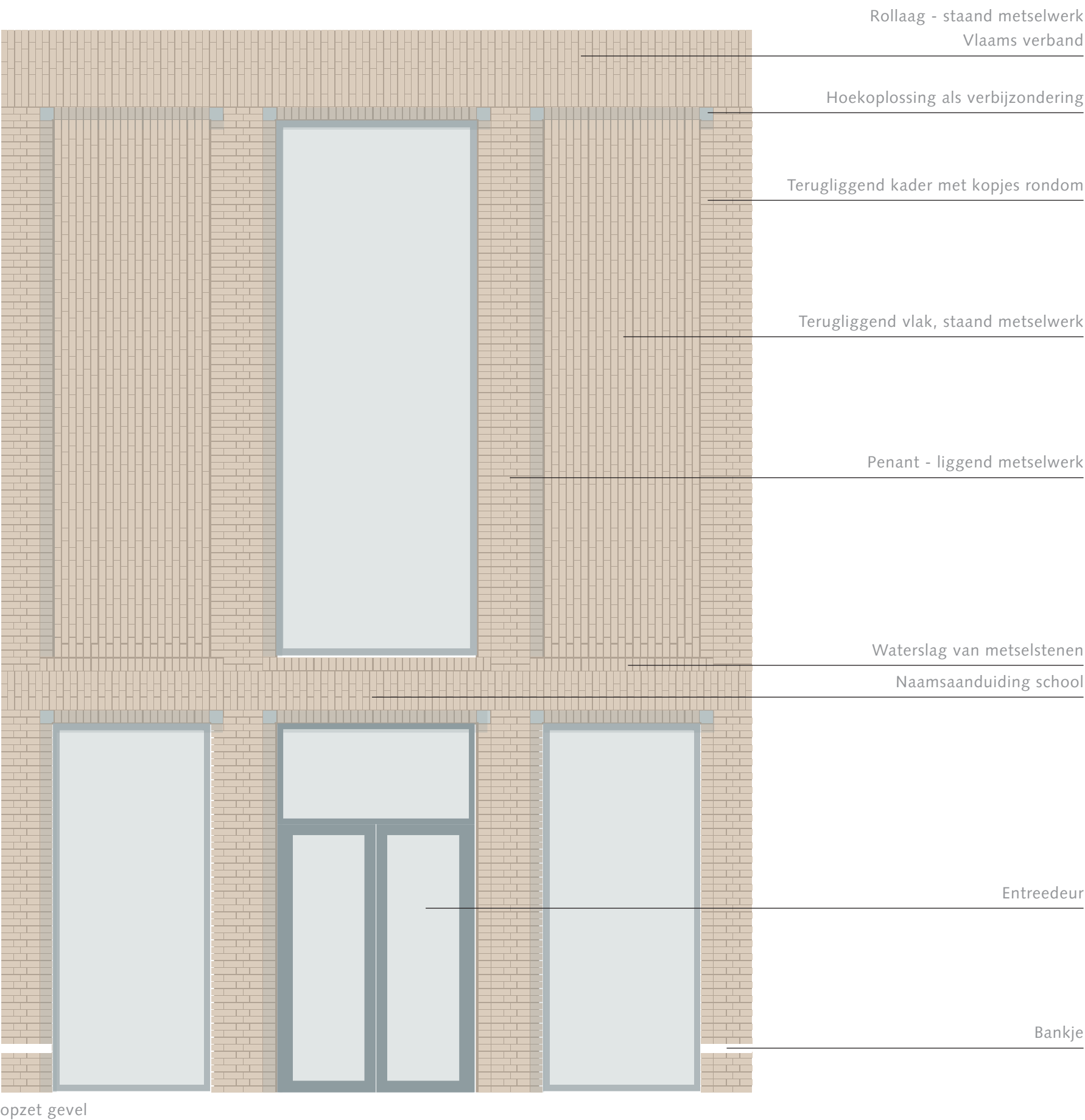
MATERIALIZERING EN DETAIL

De materialisering vormt het bindweefsel tussen verleden en toekomst. In het interieur van de school domineren het gekleurde tegelwerk, de houten kozijnen en stalen details bij de trappen, alle samen verbonden door detail en ambacht. De gekozen materialen voor de renovatie sluiten aan bij Van der Steur zijn ontwerpprincipes middels slijtvaste materialen met een lange levensduur en minimaal onderhoud.

Wij kiezen voor ambachtelijke detaillering, waarbij de aansluiting tussen oud en nieuw zorgvuldig wordt vormgegeven. Nieuwe elementen worden duidelijk herkenbaar, maar ingetogen. Met name bij de hoofdentree passen we veel detail toe in het metselwerk middels wisselende verbanden en dieper liggende vlakken. Ook maken we nieuwe hekwerken met meer detail, passend bij de nieuwbouw.

Nieuw hekwerk bij entree tussen bestaande penanten

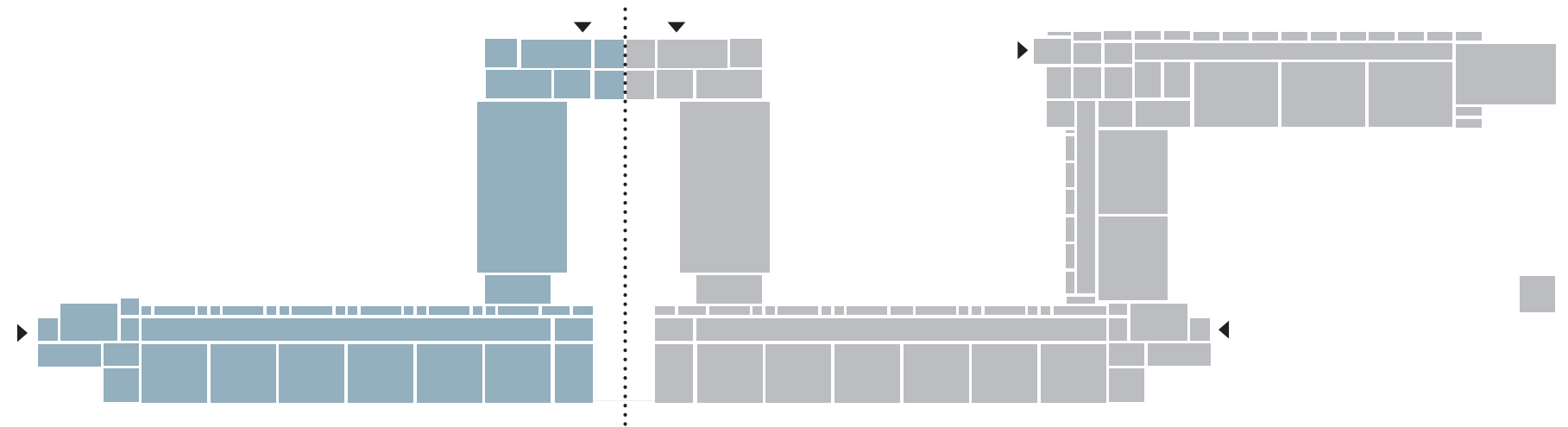
AANPASSINGEN INTERIEUR BESTAANDE COMPLEX

In de bestaande school wordt de structuur zo veel mogelijk behouden en blijven monumentale onderdelen als uitgangspunt in tact. Als concept wordt het monumentale karakter versterkt door het kleurgebruik te herzien en de bestaande gangen te duiden als plekken voor leren en ontmoeting.

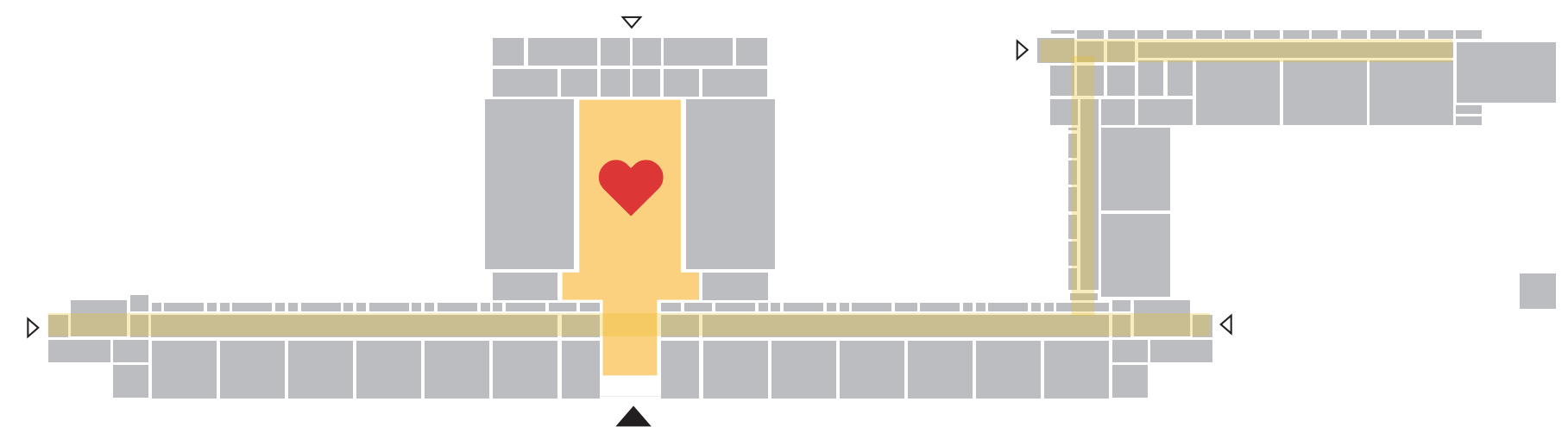
Wij versterken de relatie tussen gang en lokaal door transparantie en zichtlijnen, zonder het monumentale karakter aan te tasten. Deuren krijgen grotere glasvlakken en tegelwanden, houten lambriseringen en kozijnen worden in hun oorspronkelijke staat hersteld.

In de school wordt voorzien in rustzones en kleine leerhoeken, zodat ook kinderen die prikkelgevoelig zijn of extra ondersteuning nodig hebben, een passende plek vinden binnen dezelfde leeromgeving. Deze ruimtelijke inclusiviteit sluit aan bij het pedagogisch profiel van beide scholen.

De zolders worden herbestemd tot lichte ateliers en leerplekken, met nieuwe dakramen die daglicht brengen zonder het silhouet te verstoren. Toegankelijkheid wordt gewaarborgd door liften en drempelloze overgangen. Zo wordt het monument letterlijk open voor iedereen.

Huidige tweedeling in gebruik

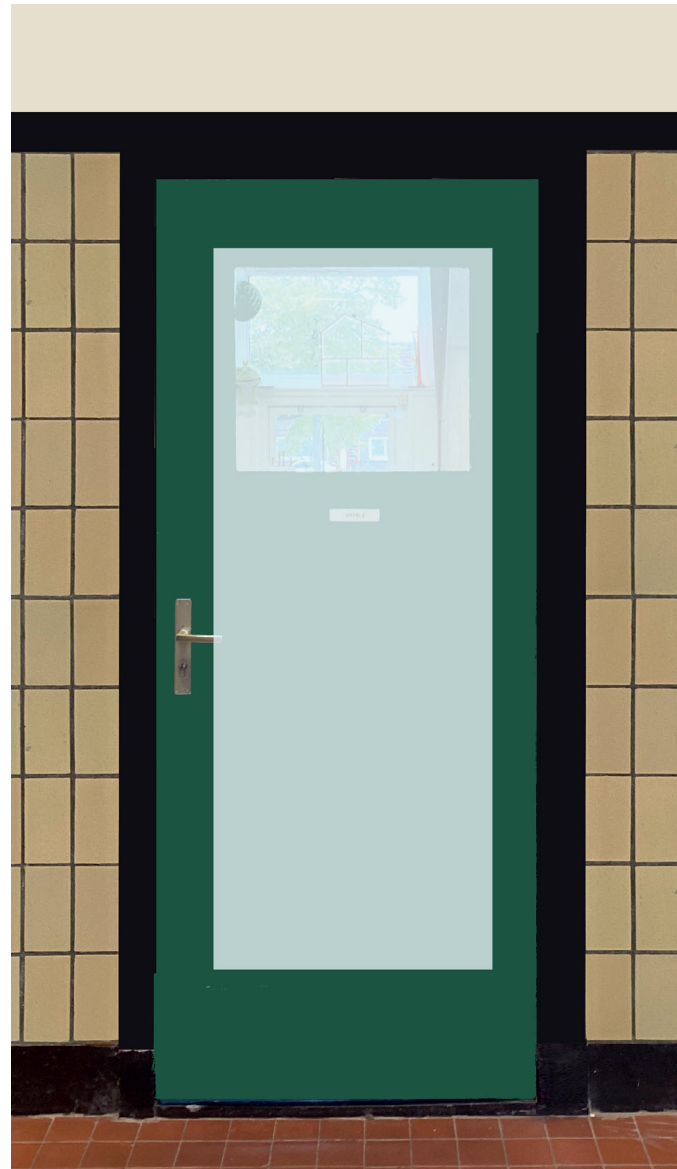

verbinding school vanuit het hart en ontsluiting via de gangen

GANGEN EN LOKALEN

In de deuren van de gangen naar de lokalen voegen we meer transparantie toe door de bestaande bossingspanelen te verwijderen en te vervangen voor grotere glasvlakken. In de lokalen herstellen we de sierplint, maken we zichtbare sparingen in de constructieve wanden tussen lokalen, verhogen we de plafonds en verbeteren we de akoestiek om zo te voldoen aan Frisse Scholen Klasse B. Tevens maken we deurroosters in de kastdeuren tbv het nieuwe ventilatiesysteem en plaatsen we een thermische voorzetwand langs de gevels.

Groter glasvlak in deur

Impressie gang school

Impressie lokaal school

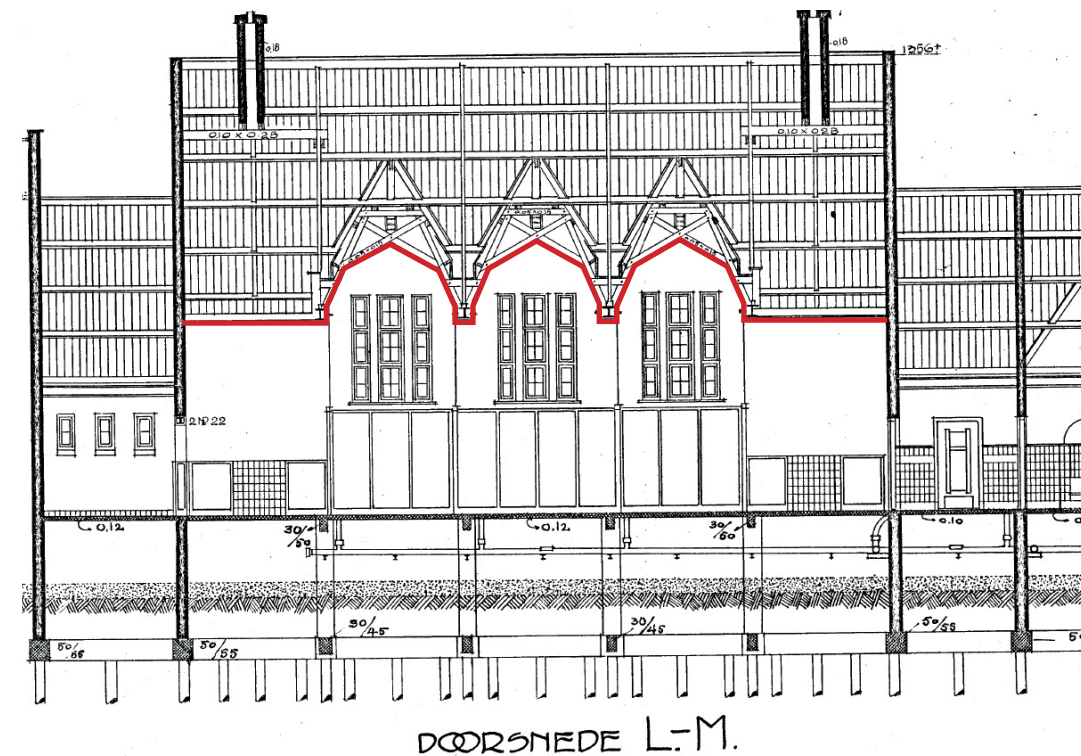

PLAFONDS

Voor de plafonds kiezen we in de verkeersruimtes voor hoogwaardigere afwerkingen dmv lamellenplafonds van akoestisch vilt. In de nissen ernaaste gebruiken we een systeemplafond. We maken dit onderscheidt heel bewust om zo de hierarchie tussen de gang en de nissen verder aan te zetten. Als reguliere onderwijsruimte komt er in de lokalen een systeemplafond. In de multifunctionele ruimte volgt het nieuwe plafond zoals vroeger de kapconstructie, dit doen we met een vast plafond. De entreeruimte en de ontvangsthall van het hart krijgen ook een vast plafond.

Hart van de school - centrale ontmoetingsplek

lijn oorspronkelijke plafond multifunctionele ruimte

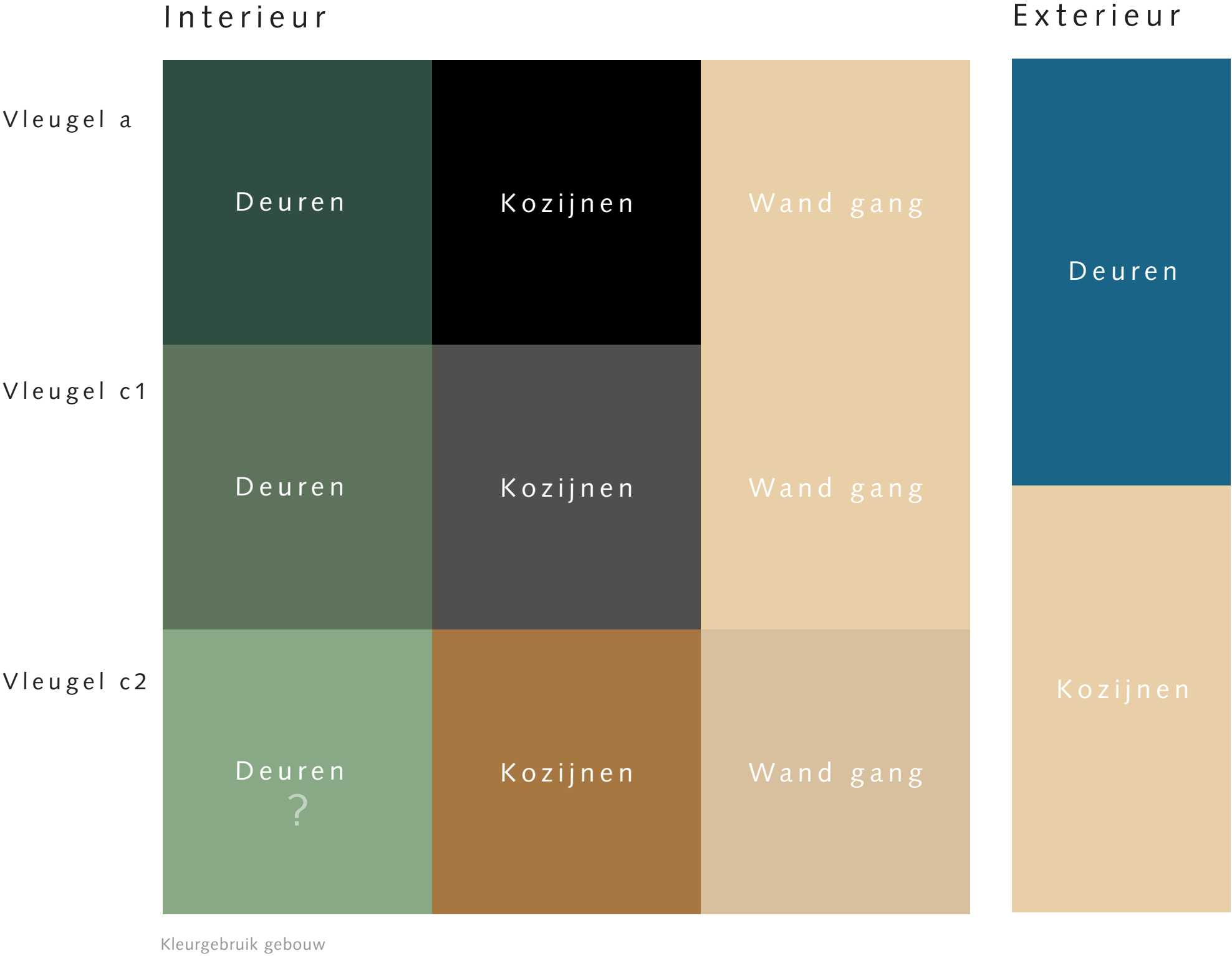
KLEURGEBRUIK

Om een goed antwoord te kunnen geven op het kleurgebruik in de school is een kleur historisch onderzoek uitgevoerd door kleuronderzoeker Willianne van der Sar. Hierin is duidelijk geworden bij het interieur dat iedere vleugel een onderling afgestemd kleurenpalet omvatte. Ons uitgangspunt voor de renovatie is om het originele kleurgebruik weer grotendeels naar ere te herstellen middels een nieuw palet dat is gebaseerd op het originele palet.

De volgende pagina's laten een vergelijk zien tussen de originele kleuren, de bestaande kleuren en het nieuwe kleurenpalet. Hierin wordt zichtbaar dat voor het nieuwe palet inspiratie is gehaald uit de originele kleuren, maar met een meer logische overgang van donkergroen naar lichtgroen en van zwart naar bruin.

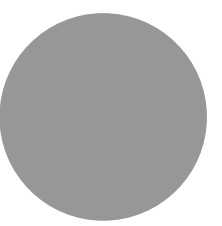
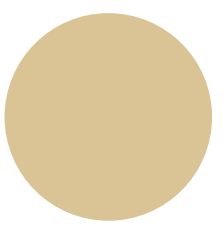
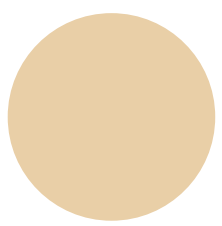
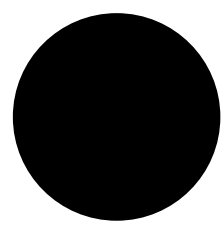
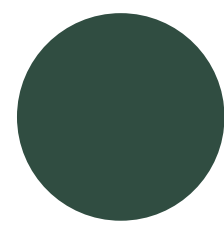
Vanwege de relatie van de vleugels tot de leeftijdsgroepen per vleugel worden de lichtste kleuren onderdeel van kleuterlokalen waarmee deze meer toegespitst zijn op de leeftijd.

Wat het exterieur betreft schilderen we de kozijnen weer in de originele kleuren met gele kozijnen en blauwe deuren.

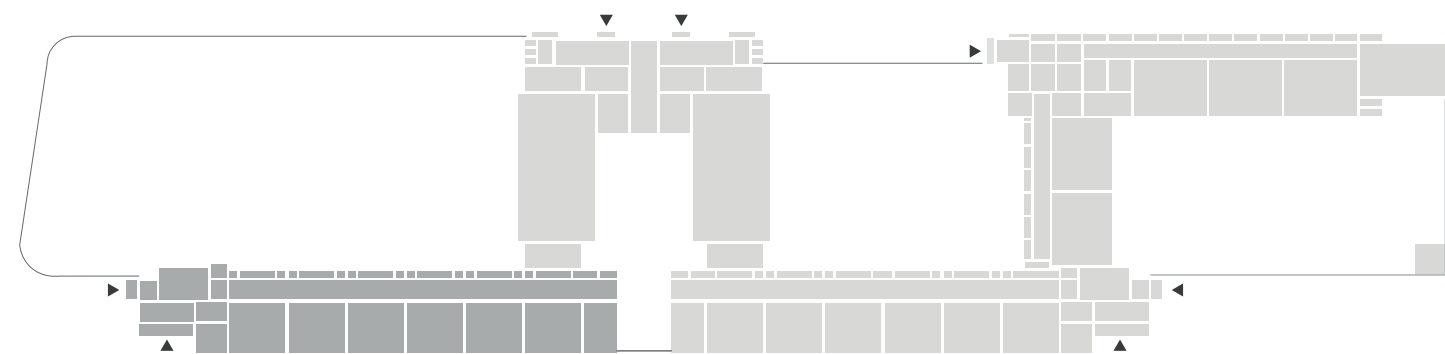

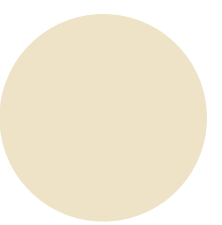
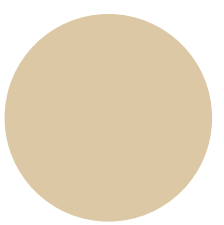
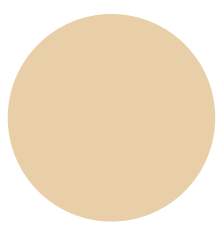
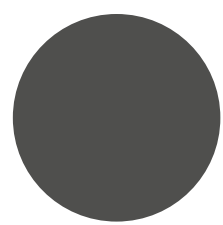
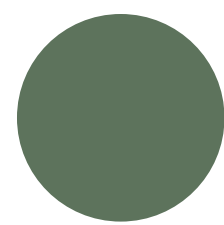

UITKOMST KLEUR HISTORISCH ONDERZOEK

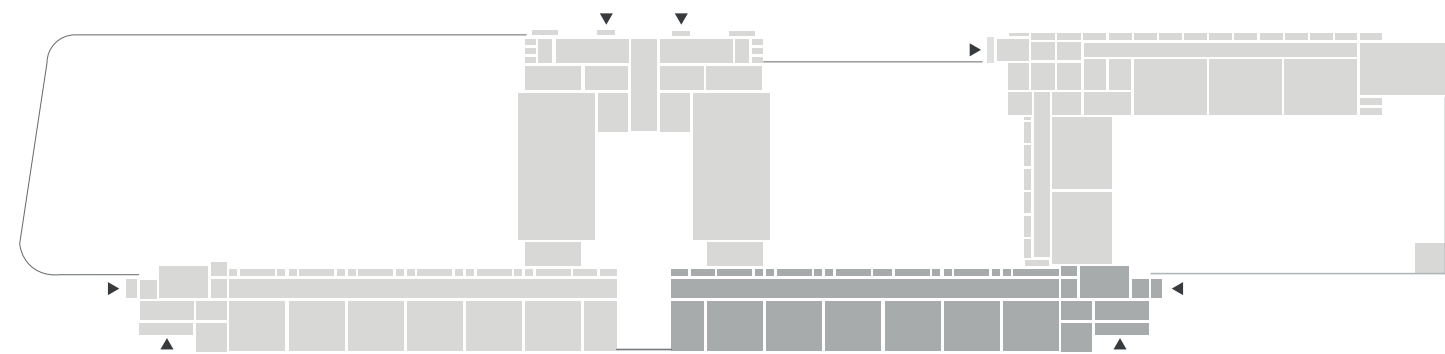

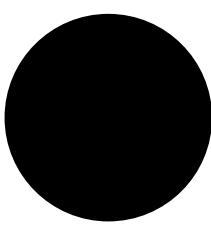
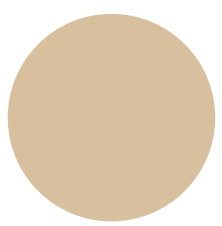
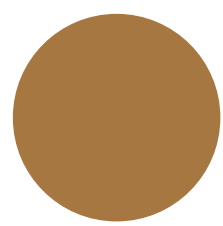
DeurenKozijnenWand gangWand trapopgangTrapbalustrade

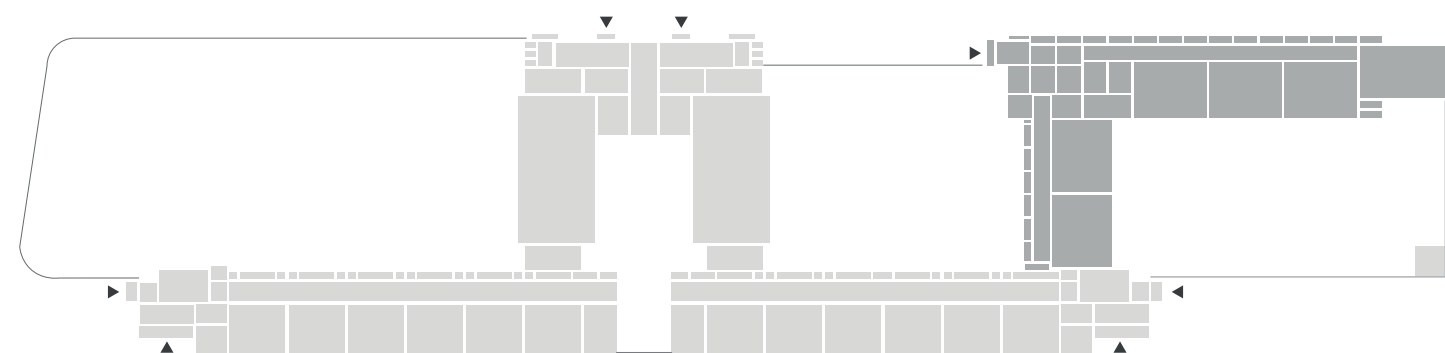

DeurenKozijnenWand gangWand trapopgangDeur lokaal binnenzijde

DeurenKozijnen + vaste bankWand gangVaste bank

ORIGINELE KLEUREN

VLEUGEL A

VLEUGEL C1

VLEUGEL C2/C3

BESTAANDE KLEUREN

VLEUGEL A

VLEUGEL C1

VLEUGEL C2/C3

NIEUW KLEURENPALET

RAL 8022

RAL 6005

RAL 8019

RAL 6011

RAL 8017

RAL 6019

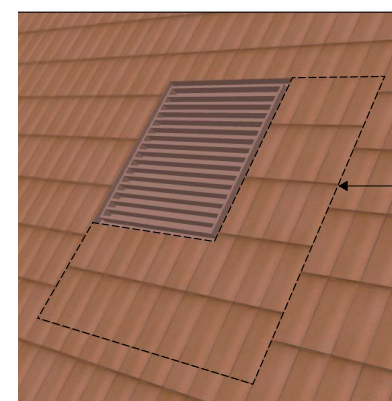
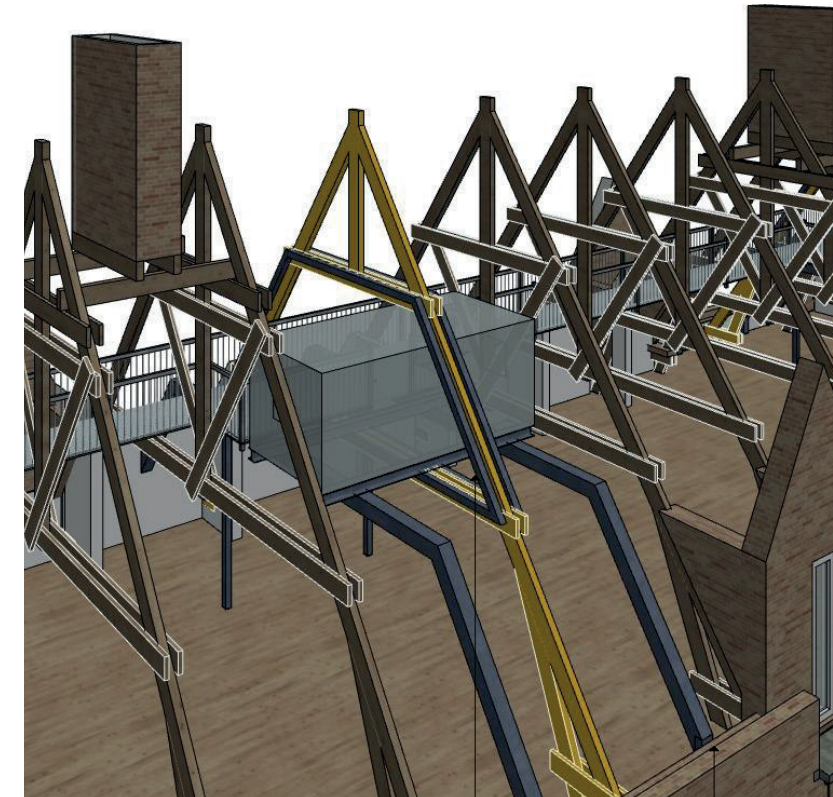
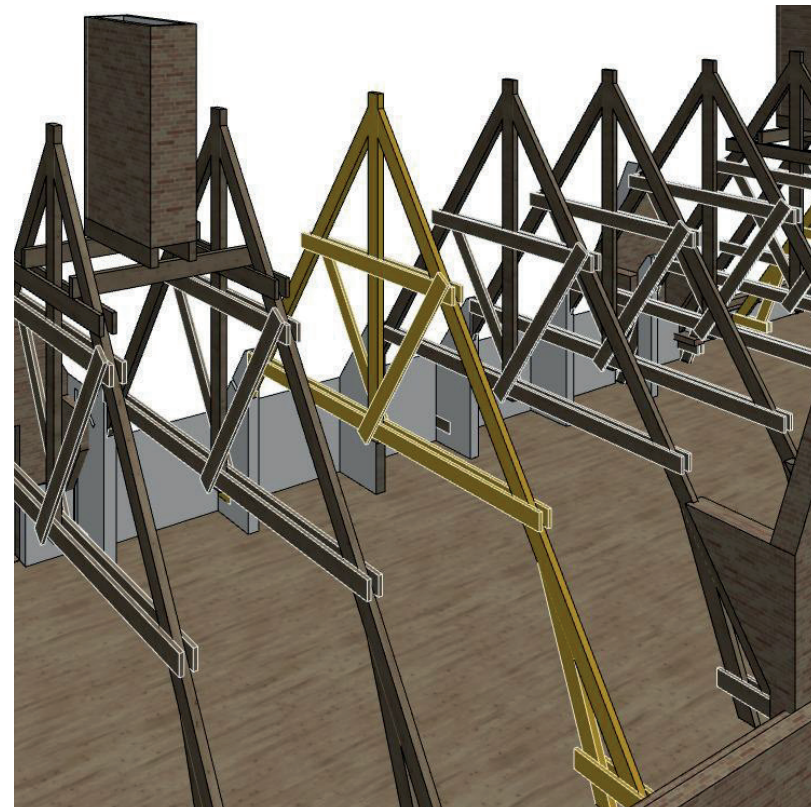
INTEGRATIE INSTALLATIES

De technische vernieuwing is volledig geïntegreerd in het ontwerp. Wij volgen het principe van onzichtbare, reversibele installaties, in lijn met de restauratievisie van WDJArchitecten. Voor het principe halen we inspiratie uit het originele installatieconcept waarbij de zolder fungeerde als plenum en via de schoorstenen de lucht kon worden afgevoerd.

In het nieuwe plan gaan we hierop door middels bestaande schachten en schoorstenen, met discrete toevoer en afvoer. Het systeem combineert natuurlijke trek met mechanische ondersteuning – een hybride oplossing die energiezuinig en comfortabel is. Met deze oplossing zijn de LBK's in de nok tussen de spanten gemonteerd en kan de tweede verdieping herhaaldelijk gebruikt worden als onderwijsruimte.

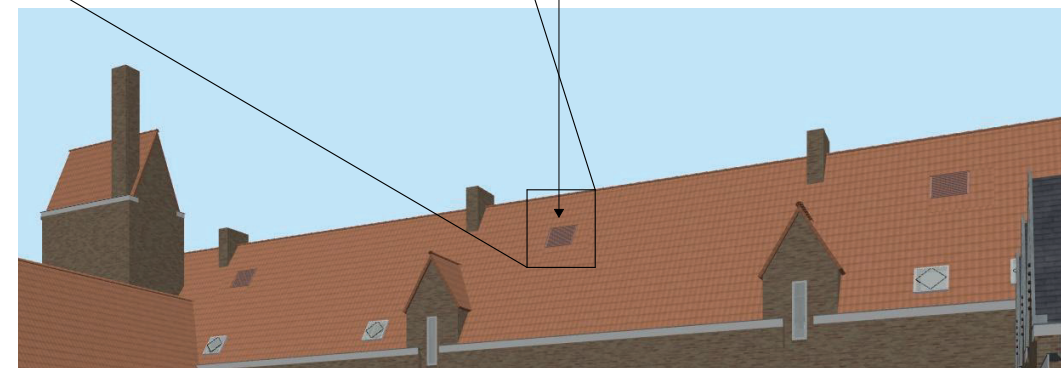
Door de installaties slim in te passen in de zolderruimten en gangzones kunnen de installaties voor het overgrote deel uit het zicht blijven. Plaatselijk worden er in het dakvlak openingen gemaakt met ventilatieroosters in kleur van het dak, en zo word de impact op het daklandschap maximaal beperkt. De technische ingrepen dragen hierdoor ook bij aan een gezond binnenklimaat zonder het karakter van het gebouw te verstoren.

Tot slot word het gebouw ook aan de binnenzijde geïsoleerd middels thermische voorzetwanden. Vanwege het monumentale karakter gebeurt dit echter niet in de gangen. Dit is bovendien niet nodig, middels overstort wordt de 'vuile' lucht van de lokalen afgevoerd via de gangen.

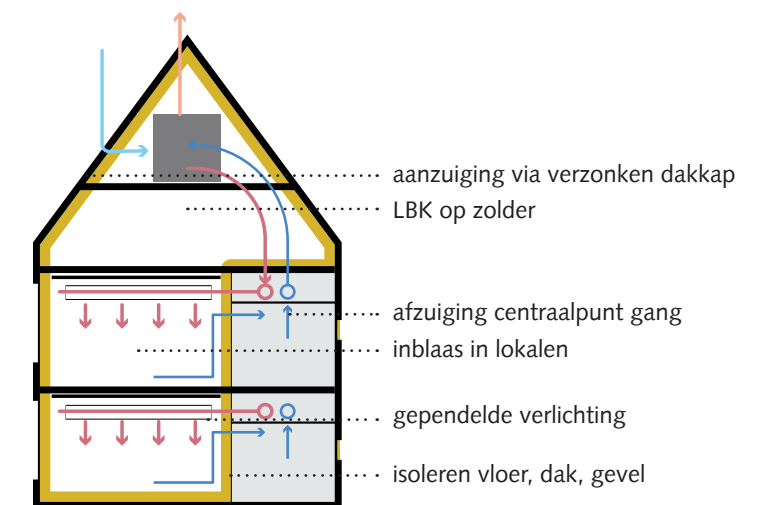

Dakvlak aanhelen na inbrengen LBK

Verzonken dakkap in kleur van het dak (Smitsair BV-70/VP o.g.) t.b.v. luchttoevoer LBK. Afmeting ca. 1150x1150

Dakroosters

Principe installatieconcept

BUITENRUIMTE

Wij zien de buitenruimte als verlengstuk van het gebouw. Samen met VD. Studio hebben wij een visie ontwikkeld waarin spel, groen en ontmoeting centraal staan. Het bestaande complex wordt weer als één geheel leesbaar.

VD. Studio heeft binnen deze samenwerking een belangrijke rol gespeeld bij het formuleren van de ruimtelijke principes: licht, maat en textuur vormen de leidraad voor de inrichting. Hiervoor is gekeken naar de originele bestekstekening van de buitenruimte waarop het plein, evenals de binnenruimten, een duidelijke structuur heeft en verschillende plekken definiëert.

Voor het herontwerp van de buitenruimte ligt de nadruk op de twee 'binnenmuurse' pleinen - het kleuterplein en het middenbouwplein. Voor de opzet wordt in de eerste plaats inspiratie gehaald uit de terreininrichting in het originele ontwerp van Van der Steur waarin een duidelijk hierarchie afleesbaar is met rechthoekige vlakken. Vervolgens worden deze op een eigentijdse wijze ingevuld met veel groen voor spelend leren.

De pleinen zijn uitnodigend maar overzichtelijk. Transparante hekwerken en lage hagen bieden veiligheid zonder het open karakter van de school aan te tasten. Buiten schooltijd kan het bovenbouwplein gebruikt worden door de buurt; zo blijft het complex ook 's middags en in het weekend een plek van samenkomst.

Referenties voor beplanting - afwisselende beplantingslagen en ruimte om te spelen in het groen

Zitelementen van betonsstenen

Houtsnippers

Sportondergrond

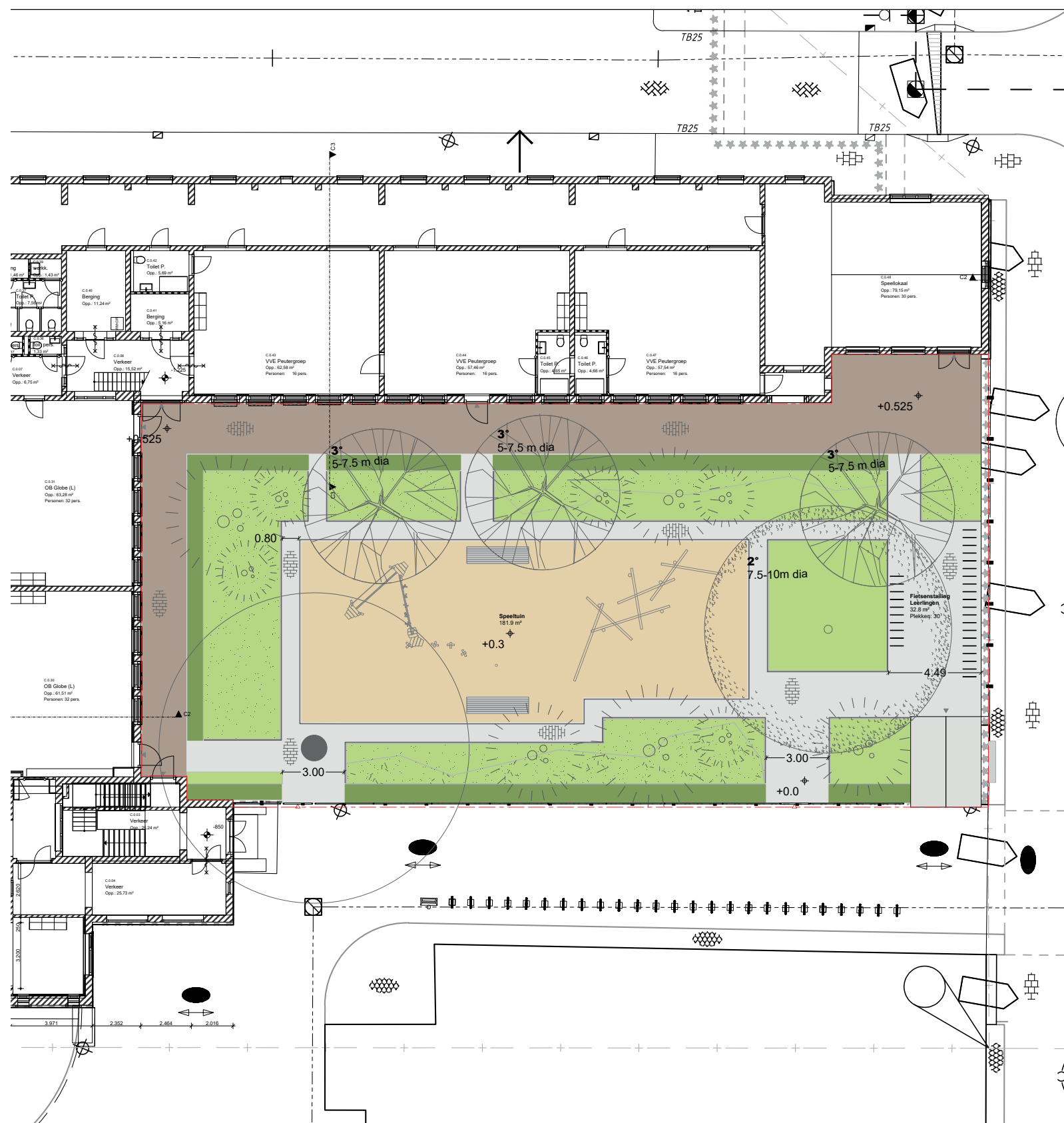
Sportondergrond

Referenties voor verharding

inrichting middenbouwplein

inrichting kleuterplein

Spring architecten
Boompjes 550
3011 XZ Rotterdam

info@spring-architecten.nl
www.spring-architecten.nl
[@springarchitecten](https://www.instagram.com/springarchitecten)